

K-märkta hus från 1930 – Åsögatan 192 och 194

Oljan 24 och 25

Brf Åsöberget förvaltar två fastigheter på anrik mark. Detta kommer sig inte endast av närheten till 1700-talsstugorna i Åsöbergsreservatet. Här i kvarteret låg nämligen den Tottieska malmgården, en av de förnämaste och mest ståndsmässigt bebyggda av dessa för Södermalm så typiska sommarställen på som förmögna stockholmare lät uppföra under 1600- och 1700-talen. Barnängens tekniska fabriker huserade senare på samma tomt och tillverkade bl a tvål. Den tottieska huvudbyggnaden från 1700-talets mitt kom då kvarteret exploaterades på 1930-talet att flyttas till stadskvarteret på Skansen där det ännu går att fascineras över dess påkostade och stilrena 1700-talsinteriörer.

På platsen där föreningens hus står fanns tidigare två hyreshus i 4 våningar, uppförda på 1840-talet. De revs efter det att en stadsplan möjliggjort att kvarteret Oljan bebyggdes med fullstora sexvåningshus kring stora gårdar. Föreningens hus uppfördes 1930-31 av byggmästare Harry Blomqvist på uppdrag av Claes Groschinsky och Nils Elliot.

För ritningarna svarade arkitekterna Arvid Cronvall och Martin Bocander. De utgjorde en flitigt anlita arkitektduo i Stockholm på 1920-, 30- och 40-talen. De har bl a ritat grannhuset Åsögatan 196, även det för Groschinsky, och därutöver Plogkatan 4 och 6 samt Erstagatan 19 och 21.

Byggnaden gavs en form och arkitektonisk gestaltning som har många karakteristiska drag för den svenska 1920-talsarkitekturen, "Swedish Grace", som är en lätt och elegant form av klassicism som uppmärksammats internationellt. De främsta exemplen i Stockholm är Gunnar Asplunds stadsbibliotek och Ivar Tengboms konserthus. De antika förebilderna märks i detta fall tydligast i granitkolonnerna som kantar infarten till portalen och i den sk meanderslingan i putsen ovanför.

Men här finns även drag av funkisarkitekturen som slog igenom åren kring 1930. Hit hör de ospröjsade fönstren som sitter i grupper om tre på fasaden mot Åsögatan.

Huset hade tidens moderna standard med sopenedkast och badrum med kallt och varmt vatten. Som så ofta på Söder kom huset att domineras av smålägenheter för stadsdelens arbetarbefolkning. Lokalerna i 194:ans bottenvåning inreddes för ett bageri och två butiker.

*Klassiska förebilder i kolonner och meanderslinga.
Det sexdelade fönstret var dominerande under 1920-talet.*

Upprustning och modernisering

1966 byggdes kolrummet i 192:an om till garage med en ny port.

1976 gjordes en fasadrenovering och balkongräckena på södra sidan byttes ut från vackert skulpterade s k balusterräcken till svarta smidesräcken.

1983 inventerades huset av stadsmuseet. Fasaden mot norr brun var medan den mot söder var ljus. Fasaderna var delvis i dåligt skick. Ännu bedrevs tobaks- och matbutiker i bottenvåningen på 194:an.

1983-86 gjorde en så kallad ROT-ombyggnad (arkitekter Jacobson&Strömberg Arkitektkontor) av HSB som efter arbetena var färdigställda upplät lägenheterna med bostadsrätt.

En viktig del i moderniseringen var stambyte och uppgradering av elsystemet. Fjärrvärme installerades. I lägenheterna sänktes taken (ca 18 cm) och lägenhetsskiljande innerväggar gjordes tjockare för bättre ljudisolering. Fönstren byttes mot 3-glasfönster. Badrummen kaklades och försågs med ljusblå gjutna golv. Sanitetsgodset byttes ut. I köken revs den äldre inredningen ut och ersattes av tidstypiska vita standardkök.

En viktig del var också skapandet av bättre gemensamma utrymmen. Det främsta exemplet var bastun och gemensamhetslokalen på vinden. Tvättstugan i 194:an flyttades från källaren till bottenvåningen och tvättstugan i 192:an försågs med ny utrustning. Cykelrum och barnvagnsrum anordnades. Trapphuset bredspacklades och målades i den nuvarande färgsättningen. Hissgallret målades om från svart till grönt/grått. All armatur byttes. Taket sänktes i entréhallarna. Alla portar och skyltfönster byttes ut mot bruneloxerade aluminium. Den större lokalen planerades för ett galleri.

2006 gjordes gården om efter förslag av Kent Josefsson och Kerstin Birgersdotter

2006-07 renoverades hissarna.

2007 byttes värmeslaren.

2007-08 har portarna och butikspartierna bytts ut till ek respektive målad furu. För ritningarna stod styrelsemedlemmen arkitekt Helena Ljungberg och för tillverkningen svarade Lindborgs snickeri på Brännkyrkagatan.

K-märkning

Byggnaden är med anledning av sin tidstypiska och väl gestaltade arkitektur klassificerad som grön på stadsmuseets kulturhistoriska klassificeringskarta. Grönt betyder särskilt värdefull från historisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt och medför att fastigheterna omfattas av ett skärpt förvanskingsförbud i Plan- och Bygglagen. Klassificeringen innebär inte att inget går att förändra men att ändringar ska göras på ett varsamt sätt efter byggnadens förutsättningar.

Tidstypiska delar och detaljer värda att bevara

Utvändigt

- *Släta kalkputsade fasader med listverk och meanderslingor*
- *Vädringsbalkonger med smidesräcken*
- *Granitkolonner*
- *Trapphusfönster*
- *Dörrar till vädringsbalkonger*

Invändigt

- *Golv och trappor av kolmårdsmarmor*
- *Hissdörrar och hisskorg*
- *Dekorativa smidesräcken på varje våningsplan*
- *Handledare i trappan*
- *Lägenhetsdörrar*
- *Sopnedkastluckor*
- *Stavlagd ekparkett*
- *Innerdörrar*
- *Radiatorer*
- *Dörr- och fönsterfoder*

Kvarter där gatan går genom en portik som Sågargatan förekommer under 1920-talet. Paralleller finns på bla Folkskolegatan och Danderydsgatan.